

Foredrag om stormfloder

d. 13. november 2010

Velkommen til Alslev Sognekirkens bidrag 2010 til "arkivernes dag"

Hovedtemaet for Arkivernes dag 2010 er klima, og herude mod vest hvor Alslev Sogne er beliggende ved Varde Ådal, nær Vadehavet og Nordsøen var det nærliggende at vælge temaet

Stormfloder omkring Alslev.

Stormfloder er frygtindgydende for de, som bliver eller kan blive udsat for vandenes hærgen og kraft, men der er samtidig også knyttet en stor fascination til fænomenet. Stormfloder indeholder det stof, hvoraf myter opstår, de giver basis for fælles erindringer/oplevelser, og skaber, hvad nogle historikere kalder et "erindringssted" - en form for kollektiv bevidsthed - og deraf udspringer og opstår en *identitet*.

Stormfloder var vist tidligere guds straf (syndfloden) for menneskelig dårskab - Nu til dags skal der så findes en anden årsag, for der må da være nogle "syndere", og det er så blevet "det overforbrugende menneske", der blot hælder CO² ud i atmosfæren, og skaber klimaopvarmning, og derved flere storme og nedsmeltning af polernes store ismasser.

Førstelærer **H.P.H. Novrup** skrev omkring 1920 en beretning/historie om Alslev Sogn, som blev trykt i årbogen *Fra Ribe Amt* og som senere er genoptrykt af Borgerforeningen og uddelt i sognet. Deri fortæller han kort om de stormfloder, som han havde kendskab til, men konstaterer også, at der ikke er lokale sagn tilknyttet de store historiske stormfloder. Pastor Feilberg har noteret, at der var heftige storme og oversvømmelser i 1838 og 1839, men det skulle også være eneste omtale fra præsternes side.

Novrup omtaler 7 større oversvømmelser i tiden fra 1892 til 1918, og op mod 100 mindre, hvor det kun var engarealerne, som blev oversvømmet.

De 7 store var 13.2.1894, 1896, 3.12.1909, 5.11.1911, 1912, 1914, 17.2.1916.

Stormfloden d. 3. december 1909 var klart den voldsomste, og den står da også indhugget i **stormflodsstenen** ved Spangbanke, sammen med en vandflod i 1852.

I øvrigt var stormflodsstenen vist tiltænkt en funktions som mindsten for genforeningen i 1920, men det blev så en anden opgave, som den tidligere grænsesten nr. 5 fik, efter at den

Foredrag om stormfloder

d. 13. november 2010

havde stået ved V. Vedsted fra 1864 til 1920 og markeret grænsen mellem kongeriget Prøjsen og kongeriget Danmark.

Udover stenen ved Spangbanken, så er der også en **vandstandssten** ved Visselbjerg med årstallet 1844 indhugget. Den er nu kommet til ære og værdighed igen – gravet frem og der er brolagt omkring den, mig bekendt findes der ikke uddybende oplysninger om årsagen til opsætningen, og måske har den oprindeligt stået et helt andet sted.

Novrup beskriver også havets indtrængen over de lavt beliggende engarealer, og i særdeleshed på de 2 gårde i Alslev, som dengang og stadig er de mest udsatte.

Det er **Vibækvej nr. 36**, som Søren Degnemark Larsen nu ejer og så er det **Kirkegade nr. 62**, hvor Harry Beier nu bor sammen med bl.a. sine 11 slædehunde.

Gården på Vibækvej ejedes i 1909 af Valdemar Hansen, og Novrup beretter, at Valdemar den dag skulle hjem fra Varde, men blev stoppet af vandet ved Spangbanke og måtte vende om – Så prøvede han at komme hjem med vejen forbi Skt. Folders Kilde, men måtte også vende op her – så prøvede han ad vejen forbi vogterhuset ved Hvidager (ved Hans Esbjergs minkfarm), og her var der ingen vand, og derefter videre over Møllen og hjem mod Vibæk, men kort før Vibæk gik det helt galt. Lige inden Vibækvej 24, hvor optiker Henning Buurgaard nu bor, skulle han køre en strækning igennem vand, og her blev hestene sky og trak vognen i grøften. Med nød og næppe fik han skåret skaglerne over og fik hestene fri, men var selv ved at omkomme. Den dag druknede over 90 får fra Alslev og Vibæk, og næste dag kunne de samles op over i Hyllerslev Enge og inde i Varde Kær.

Erland Brydsø har i 1967 taget et billede af en tankvogn, som i 1967 kørte i grøften ved Toftnæs Bro, og jeg har selv på nærmeste hold oplevet, at en buschauffør fra Vestbanen mistede orienteringen samme sted og af samme årsag – bølger og lysglimt i vandet – så der blev jeg belønnet med 2 fl. rødvin fra Bent A. Christensen for at få chaufføren sikker tilbage på fast grund ved Spangbanke, men bussen måtte blive holdende indtil næste dag, hvor vandet var sunket igen.

De første pålidelige kilder til **Historiske Stormfloder** kommer i middelalderen, og om stormfloden i 1362 ved den frisiske kyst fra Holland og mod nord er der mange

Foredrag om stormfloder

d. 13. november 2010

beretninger. Tallene for druknede når helt op mod 200.000. Derfor blev stormfloden kaldt den ”store Mandedrukner, men tallet er nok overdrevet.

Næste gang der går helt galt er 1634, og det vidner **vandstandsmærket i Ribe Domkirke om - den stormflod** blev kaldt den 2. store mandedrukner - og her bestod frisernes byggetradition med at placere gårdene på de såkaldte ”værfter” eller volde med en kote på 6 m – altså 6 m over normalvandstanden.

Her i Danmark tidligere kaldet DNN (dansk normal nul), nu DVR90 (dansk vertikal reference)

Der er ingen beretninger om at stormfloden i 1634 voldte skader her i sognet, men på dette tidspunkt var det nok også kun Visselbjerg, der var placeret ude i de lavt beliggende arealer.

Derimod ændredes landskabet ved Ho bugt sig markant.

Det store fiskeleje Sønderside sydvest for Ho forsvandt, og øen Langli blev etableret.

Så videre til 1717. Her blev Helgoland. spaltet i 2 øer efter en voldsom storm, og ved stormen i 1825 åbnes Limfjorden igen mod vest – efter at åbningen her mod vest havde været tilsandet siden slutningen af vikingetiden.

Vor stormflodssøjle markerer også 9.1.1852, men der er ikke tilgængelige omlysninger om skader omkring Alslev.

Så går det helt galt omkring Danmark i 1872, men ikke ved Vestkysten.

Gennem flere dage havde en kraftig kuling fra vest stuvet vand op i den østlige del af Botniske Bugt, og pludselig vendte vinden. En storm - næsten af orkanstyrke - fra øst sendte store vandmasser tilbage mod de danske bæltter, der slet ikke kunne rumme de vældige vandmasser og i sær Lolland blev hårdt ramt. Omkring 90 mennesker drukner i Danmark, og et meget stort antal skibe forliser.

Efter stormfloderne i 1909 og 1911 flytter beboerne på Langli fra øen, der ikke siden har haft faste beboere.

30. august 1923 drukner 19 arbejdere, der var beskæftiget med digebyggeri ved Rejsby, og digebyggeri vender jeg tilbage til.

Hans Rask kan fortælle, at hans farfar var ude i Vibæk engene for at få kreaturerne drevet ind, og han havde fat i halen på en stud for ikke at drive væk.

Foredrag om stormfloder

d. 13. november 2010

Novrup har igen en omtale i FRA af en stormflod. Det er 23.11.1928 hvor Strandvejen mellem Hjerting og Sædding ved Guldager Bæk blev skyllet væk, og hvor en skypumpe væltede flere ejendomme i Hostrup bl.a. forsamlingshuset og også anrettede skader flere steder i Alslev.

Den største nordeuropæiske stormflodskatastrofe i nyere tid rammer Holland i 1953 med omkring 2000 druknede, og omkring Elben/Hamburg mister 350 livet i 1962.

Disse 2 katastrofer førte til omfattende digebyggerier. Primært ved Holland, men også fra Elben og op til Rømø blev hele digesystemet forbedret, og delvis fornyet med et fremskudt dige i et koordineret samarbejde mellem tyske og danske myndigheder.

I januar 1968 blæste taget af Rørkjær skole – 4 elever mistede livet og det gjorde det samme antal personer også, da de i deres Volvo forsøgte at køre gennem vandmasserne på Darum vejen mellem Esbjerg og Tjæreborg, men så blev der også lavet et dige.

Både i 1976, 1981, 1990 og 1999 væltede vandmasserne ind mod den jyske vestkyst og oversvømmede alle lave arealer, som ikke var sikret ved diger, og alle gange også området vest for Alslev og Alslev ådal indtil omfartsvejen.

Tilbage til digebyggeri.

Diger bliver først bygget, når det er gået galt.

Varde fik efter stormfloden i 1990 sikret et område omkring Enghavevej – vel primært efter pres/ønske fra den nydannede stormflodslaug for Varde Ådal, men Alslev området er stadig underlagt naturens lune, dog skete der er vis sikring omkring 1940, da **Tarphage Broen** blev bygget, for vejbanen blev hævet et stykke op over terræn.

Esbjerg området er også flere steder sikret med diger. Nævnt er diget mellem Esbjerg og Tjæreborg, der er også eller nærmere var et dige system uden for slagteriet ved Estrupvej, så vandet ikke trængte ind omkring gasværket og ved Teglværksgade. Der er også et dige system med sluse for Fourfelt bæk mellem Fiskerimuseet og Grådybet, og ude ved Guldager Bæk er der her for få år siden bygget dige.

Arkivet har få lavet en lille film på 8 min. om oversvømmelserne d. 26.1.1990. Det er **Pasgård** fra Vibæk og **Bork** der har lagt råmateriale til, og efter filmen kan der vel være tid til en snak om ”vind og vejr”

Hans Ole Villadsen

12.11.2010.